

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

Paweł Libera, Maciej Wyrwa 9

Debata „Operacja polska” NKWD 1937–1938.

80 lat po sowieckiej zbrodni 13

Uczestnicy:

Sławomir Dębski – Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (moderator)

Nikołaj Iwanow – Uniwersytet Opolski

Hiroaki Kuromiya – Indiana University

Andrzej Nowak – Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Nikita Pietrow – Stowarzyszenie „Memoriał”

Debata „Operacja polska” NKWD w kontekście polskim

i międzynarodowym 27

Uczestnicy:

Łukasz Adamski – Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia
(obecnie Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego; moderator)

Marek Kornat – Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Robert Kuśnierz – Akademia Pomorska w Słupsku

Mariusz Wołos – Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Masowe operacje NKWD jako element Wielkiego Terroru

Nikita Pietrow

„Operacja niemiecka” NKWD w kontekście Wielkiego Terroru
lat 1937–1938 53

Iwan Dżucha

„Operacja grecka” NKWD – jedna z tragedii „obcych narodów” 74

Siergiej Prudowski

„Operacja harbińska” NKWD 95

Giorgi Mamulia	
Trójka Specjalna NKWD Gruzińskiej SRS (1937–1938).	
Specyfika lokalna i mechanizm funkcjonowania	115
Zmicer Drozd	
Wydziały Specjalne Białoruskiego Okręgu Wojskowego	
w operacji „na kierunku polskim” (dokumenty)	146
 „Operacja polska” NKWD – lokalny wymiar zbrodni 	
Aleksander Smalianczuk, Anatol Wialiki	
„Operacja polska” NKWD na sowieckiej Białorusi	
(sierpień 1937 – wrzesień 1938)	179
Stanisław Koller	
Polskie ofiary Wielkiego Terroru w Gruzińskiej SRS (1937–1938)	
w świetle dokumentów Archiwum Ministerstwa Spraw	
Wewnętrznych Gruzji	196
Aleksiej Babij	
„Operacja polska” w Kraju Krasnojarskim	223
Siergiej Kropaczow	
„Operacja polska” NKWD lat 1937–1938	
i jej realizacja w Kraju Krasnodarskim.	235
Wasył Chaniewicz	
„Operacja polska” NKWD w kontekście historii mieszkańców	
polskiej wsi Białystok w regionie tomsko-narymskim	
Syberii Zachodniej	243
 Ofiary „operacji polskiej” NKWD – grupowy wymiar zbrodni 	
Stanisław Stępień	
Dziedziczenie „winy”. Represje NKWD wobec współmałżonków	
i dzieci osób skazanych w „operacji polskiej”.	
Kwestia uzyskiwania informacji o represjonowanych	
i problemy ich rehabilitacji w latach 1956–1991	253
Hiroaki Kuromiya	
Losy kobiet – ofiar „operacji polskiej” NKWD	272
Jakub Wojtkowiak	
„Operacja polska” NKWD w Armii Czerwonej	286

Roman Dzwonkowski

- „Operacja polska” NKWD 1937–1938
– ostatni etap likwidacji Kościoła katolickiego w ZSRS 302

„Operacja polska” NKWD
– indywidualny wymiar zbrodni

Aleksander Sielicki

- Jeden z tysięcy. Losy Zbigniewa Szaniawskiego,
ofiary „operacji polskiej” NKWD na Kubaniu 315

Yana Prymachenko

- „Sprawa Natalii Moszynskiej”.
Historia kobiet w cieniu „operacji polskiej” NKWD 1937–1938 323

Ihor Iljuszyn

- Sprawa archiwalno-śledcza Adolfa Piotrowskiego – pełnomocnika
Komisariatu Ludowego Spraw Zagranicznych ZSRS
przy Ukraińskiej SRS 337

Wolha Iwanawa

- Kolektywna pamięć o represjach w ustnych wspomnieniach dzieci
„polskich szpiegów” 360

Maciej Wyrwa

- „Cygańska organizacja szpiegowska”.
Historia z jednego dokumentu 377

Ludmiła Laguszkina

- O możliwościach analizy naukowej składu narodowościowego
i genderowego osób represjonowanych przez NKWD
w okresie Wielkiego Terroru 1937–1938
w oparciu o dane „ksiąg pamięci” 386

Upamiętnianie ofiar „operacji polskiej” NKWD

Irina Flige

- Miejsce pamięci Sandarmoch – dramaturgia znaczeń 411

Jurij Szapował

- Bykownia – cmentarzysko ofiar „operacji polskiej” NKWD
i innych akcji represyjnych systemu stalinowskiego 439

Ihar Kuzniacou

- Egzekucje i pochówki na terytorium Białorusi (1937–1938) 458

Robert Osiński

Sprawozdanie ze śledztwa w sprawie „operacji polskiej” NKWD

1937–1938 481

Wykaz skrótów..... 485

Indeks osób..... 489

Biogramy autorów..... 505